

Tijdschrift voor Tandheelkunde

FEBRUARI 1939

XLVI JAARGANG

AFLEVERING 2

REDACTIONEEL GEDEELTE

ARTS EN TANDHEELKUNDE

616.314 : 614.255.6

Het bezit van een artsdiploma verleent den eigenaar het recht tot het uitoefenen van de geneeskunde in haar vollen omvang. Aangezien onder geneeskunde ook de tandheelkunde begrepen is, volgt hieruit dat de arts het wettelijk recht heeft op grond van de hem verleende bevoegdheid, zonder meer, ook de tandheelkunde uit te oefenen.

De verantwoordelijkheid van den arts is groot en dit beseft hij dan ook terdege. De beroepsorganisatie der artsen in Nederland heeft verder in den loop der tijden bij voortdurende maatregelen genomen om hare leden deze verantwoordelijkheid te doen gevoelen door maatregelen die de bij de Wet verleende rechten hier en daar inperken.

Onder meer door de bepalingen ten opzichte van het specialisme. Door de voortdurende uitbreiding van het medische kennen en kunnen werd het onmogelijk van den arts te verlangen of ook zelfs maar te verwachten, dat hij in staat zou zijn het geheele terrein der geneeskunde anders dan ten deele te beheerschen en zoo ontstond van zelf het specialisme, waarbij de arts zich vrijwillig bepaalt tot het uitoefenen van slechts een deel van datgene waartoe hij de wettelijke bevoegdheid bezit.

Steeds meer breidden die onderdeelen zich uit en steeds noodzakelijker werd het, hier regelend in te grijpen. Men stond voor twee mogelijkheden, of door extra-examen een specialistische bevoegdheid creëren, of andere waarborgen scheppen waaruit die bevoegdheid zou kunnen blijken. De

laatste weg werd gekozen en de Maatschappij voor Geneeskunde erkent thans alleen specialisten, indien zij in het z.g. „Specialisten Register” zijn ingeschreven door een daartoe aangewezen Commissie.

Als specialist wordt alleen diegene toegelaten, die naar genoegen van de bedoelde Commissie kan aantoonen, dat hij een bepaald aantal jaren gewerkt heeft in een erkende specialistische kliniek.

Aangezien alleen de in het Register ingeschreven specialist tot de Ziekenfondsen wordt toegelaten, beteekent dit praktisch, dat buitenstaanders geen bestaansmogelijkheden hebben en werkt dit instituut zodoende wellicht nog beter dan examens zouden hebben kunnen doen.

Uit de derde uitgave van het Specialisten Register (December 1938) blijkt, dat thans 21 specialismen worden erkend. Onder 11 vindt men „Mondziekten” vermeld en hier toe kunnen dus behooren die artsen, die naar genoegen van de Commissie kunnen bewijzen voldoende vooropleiding als stomatoloog genoten te hebben.

Zooals bekend, is er sinds kort in Nederland een Mondartsen-Vereeniging van eenige tientallen leden, die onder meer propageert, dat in de toekomst de tandheelkunde slechts door artsen behoort te worden uitgeoefend. Het is de bekende controverse tusschen de „Fédération Dentaire Internationale” en „Association Stomatologique Internationale”, waarbij het standpunt van de laatste Vereeniging niet alleen op economische gronden onhoudbaar wordt geacht, maar de ervaring tevens heeft geleerd dat in die landen waar uitsluitend artsen tot de uitoefening van de tandheelkunde zijn toegelaten, allermint bewezen is, dat dit het beroep ten goede komt.

Het feit dat in de leiding van F.D.I. ook een zéér groot aantal vooraanstaande stomatologen van bijna alle nationaliteiten een werkzaam aandeel hebben, die sterk stelling nemen tegen de opvatting der A.S.I., maakt het standpunt van de eerste organisatie nog zooveel te sterker.

Ook de Ned. Mij. tot Bevordering der Geneeskunst heeft nimmer iets gevoeld voor de verplichte artsopleiding voor den tandarts en heeft bij meer dan een gelegenheid daartegen haar stem verheven. Zijn wij wel ingelicht, dan stelt momen-

teel de Specialisten-Commissie als eisch om als Specialist voor mondziekten te worden erkend, niet alleen een tweejarige werkzaamheid aan een erkende kliniek, maar ook het bezit van het Nederlandsch tandartsdiploma. Wel een bewijs dus hoezeer ook door de medici de noodzakelijkheid wordt beseft, dat de arts over een voldoende dosis *zuiver tandheelkundige kennis* dient te beschikken, alvorens hem het moreele recht kan worden toegekend de tandheelkunde uit te oefenen!

Deze ietwat langademige inleiding meenden wij noodig te hebben, alvorens te wijzen op een bij uitstek laakbaar verschijnsel, dat — naar wij tot ons leedwezen vernemen — bezig is zich op onzen vaderlandschen bodem te ontwikkelen en slechts gesignaleerd kan worden als *ernstige beunhazerij door artsen* op het gebied der tandheelkunde!

Naar ons van betrouwbare zijde ter oore komt, is er een aantal op het platteland gevestigde geneesheeren (welk aantal de twintig verre overschrijdt) die tot de ontdekking zijn gekomen, dat het extraheeren van tanden en kiezen en het maken van volledige prothesen een niet onwelkome bijverdienste is ter verhooging van het jaarlijksch inkomen!

Een tandtechnicus wordt gemakkelijk gevonden, die hen de elementaire beginselen van het afdruk nemen en het beet bepalen bijbrengt; de rest doet de technicus en in den kortst mogelijken tijd is de dokter ook tot „prothese-specialist” gepromoveerd!

Het behoeft ternauwernood betoog tot welke wantoestanden deze methoden aanleiding geven en waarheen de tandheelkundige opvoeding ten plattelande gaat, als hier niet snel paal en perk aan wordt gesteld.

Nadat de tandheelkunde in een jarenlangen strijd zich de grootste moeite heeft gegeven zich te ontdoen van onbevoegden, die met weinig ontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel, hun bestaan zoeken in het leegtrekken van monden teneinde deze van kunstgebitten te kunnen voorzien, wordt dit lugubere bedrijf thans overgenomen door *artsen*, die dit met nog veel meer succes kunnen bedrijven op grond van misbruik van het vertrouwen dat door den onwetenden patient in hun advies gesteld wordt!

Men denke hierover niet gering. De *huisarts*, die den patient raadt zich — op medische gronden — de tanden en kiezen te laten extraheeren en zich door hem een prothese te laten vervaardigen voor een bedrag dat nog blijft onder den prijs van de fondsprothese (het geldt immers een bijverdiens-te!) vermoordt in den kortst mogelijken tijd ten plattelande alle vertrouwen in de conserveerende tandheelkunde en in den tandheelkundigen stand; geheel afgescheiden van het onnoemelijke nadeel dat hij den daar gevestigden tandartsen finantieel toebrenkt.

Wie bekend is met den finantieelen toestand aldaar, weet dat het inkomen van deze tandartsen verre van hoog genoemd kan worden en dat de honoraria, wel naar boven moeten, maar zeker niet lager gesteld kunnen worden, wil er van serieuze tandheelkunde ook maar sprake zijn.

De nieuwbakken „prothese-specialist” echter heeft het gemakkelijk genoeg. Aan de „partieele prothese” waagt hij zich niet, kan hij zich niet wagen, omdat daartoe de kennis en kunde hem ten eenenmale ontbreken en hij voor onoplosbare problemen zou komen te staan, terwijl hij ook een behoorlijke tandheelkundige installatie zou noodig hebben. Totale extractie (eventueel met behulp van een modern narcose-apparaat) is echter eenvoudig genoeg, de rest van het werk — afgezien van afdruk en beetbepaling — doet de technicus en de ervaring op het gebied van de onbevoegde uitoefening der tandheelkunde leert dat dit geruimen tijd is vol te houden en zeker op het platteland, want wat weet het slachtoffer van de eischen die aan zulk een prothese gesteld kunnen worden?

Wij meenen dat het onnoodig is hier dieper op in te gaan om aan te toonen dat op deze wijze niet alleen het vertrouwen in den stand der geneeskundigen ten zeerste in het gedrang komt, maar dat ook het noodige te zeggen zou zijn over de wijze waarop deze heeren zich den afgelegden eed bewust zijn, „de Geneeskunst naar beste weten en vermogen te dienen”! (Wij laten hierbij maar buiten beschouwing tot welke collegiale verhoudingen dit „dorpsspecialisme” moet leiden, ten opzichte van de huisartsen in de omgeving!)

Duidelijk is, dat de Maatschappij tot Bevordering der

Geneeskunst dergelijke handelingen van hare leden — gezien onder meer de bepalingen over het specialisme „Mondziekten” — zeker niet zal kunnen en willen dulden. Blijft over de mogelijkheid, dat de overtreders geen lid van die Maatschappij zijn, in welk geval de Tuchtwet op hen zou kunnen worden toegepast. Toch is het de vraag of deze mogelijkheden voldoende zullen zijn om dit euvel snel den kop in te drukken. Uit ervaring blijkt dat deze Rechtspraak allerm minst snel en preventief werkt en vaak reeds zijn er dan ook stemmen opgegaan om die Wet zoodanig te wijzigen, dat artsen en tandartsen onder een toezicht komen te staan, dat het belang der patienten en het vertrouwen in den stand waarborgt, op een wijze als bijvoorbeeld bij de advocaten geschiedt.

Laat ons hopen, dat door beslissingen van de bestaande Afdeelingssraden en Tuchtcolleges aan deze ergerlijke afdwalingen een einde kan worden gemaakt. Mocht dit niet het geval blijken, dan is er te meer reden om bij autoriteiten op wetswijziging aan te dringen.

Het bekende rapport *L i m b u r g* toont duidelijk aan, welke de gevolgen zijn van de overvulling der academische beroepen. De huidige tijdsomstandigheden werken zeker niet mede om de ethische begrippen van weleer te helpen hooghouden; afglijden is maar al te gemakkelijk en eenmaal aan het glijden, weet niemand waar het einde zal zijn.

Vandaar dat naar onze stellige overtuiging misdragingen als de hier boven geschetste, zoo spoedig mogelijk gesignaleerd behooren te worden, opdat er een snel en krachtig einde aan kan worden gemaakt!

N.

DE MAATSCHAPPIJ-VERGADERING

28 Januari 1939.

616.314 : 614.258

Alhoewel er ditmaal geen sensationele onderwerpen aan de orde waren en men elkaar kort geleden nog had ontmoet, zoo was de belangstelling voor de jaarvergadering het tegendeel van teleurstellend. Toen *Brugman* als voorzitter het openings-sein gaf waren er 80 aanwezigen, welk aantal zoowel voor als na de pauze voortdurend aangroeide, zoodat de presentielijst ten slotte niet minder dan 150 namen vermeldde.

Als gevolg van de pas gehouden buitengewone vergadering was het programma beknopter dan gewoonlijk, en zoo was het mogelijk dit af te werken binnen het raam van den Zaterdagavond, waardoor de traditioneele Zondagmorgenbijeenkomst kwam te vervallen.

Zonder veel omslag werd om kwart over vier een begin met de werkzaamheden gemaakt; de voorzitter stelde zijn presidentieele toespraak uit tot na het diner, en weldra zat men te luisteren naar het uitvoerige jaarverslag van den secretaris, voor welks inhoud naar elders in dit nummer wordt verwezen. Hier zij slechts aangestipt dat in den loop van 1938 het ledental de duizend had gepasseerd, dank zij een toename met 50 nieuwe leden. Voor het overige worde vermeld, dat *Salomons* in zijn verslag nogmaals een uitvoerig exposé gaf van de bemoeiingen van het H.B. inzake het wetsontwerp betreffende de tandheelkundigen.

Een naklank van de buitengewone vergadering liet *Baker* hooren toen hij naar aanleiding van het Jaarverslag critiek oefende op het beleid van het H.B., over wat betreft de wijzigingen, welke het „eigenmachtig” in de aldaar aan-

genomen motie naderhand had aangebracht. Tegen deze vermeende inbreuk op de soevereiniteit van de algemeene vergadering kwam hij in verzet en betoogde dat het H.B. zijn bevoegdheid was te buiten gegaan toen het de eenmaal aangenomen motie, om welke redenen dan ook, later was gaan polijsten. Al erkende *Nord* in beginsel de juistheid van deze grief, zoo meende hij dat, gegeven de strekking en bestemming van deze motie, het H.B., gebreken ontdekkende in den tekst, verplicht was de bewoordingen aan te passen aan de bedoeling, welke er aan ten grondslag lag. Ook *Sanders* was van gevoelen, dat met de aangebrachte wijzingen het H.B. niet anders gedaan had dan de motie, welke kennelijk de sporen vertoonde van een haastige formulering tijdens de discussies en op een laat uur, beter te doen beantwoorden aan wat de vergadering er mee beoogde. En voor het overige was zoowel met den voorsteller der motie als met den „hoofdaanstichter” der buitengewone bijeenkomst overleg gepleegd omtrent de aangebrachte correcties, zoodat naar hij meende, aan de bedenkingen, die men formeel tegen deze procedure kon aanvoeren voldoende was tegemoet gekomen.

Alhoewel *Bakker* een verschil in strekking tuschen het origineel en de copie bleef constateeren, sprak op verzoek van *Sanders* en ter disculpatie van het H.B. de vergadering als haar meening uit, dat het bestuur onder de gegeven omstandigheden niet anders had kunnen en mogen handelen.

Het verslag van den penningmeester was als steeds kort, en bestond in een verwijzing naar de welsprekende cijfers uit de jaarstukken, gelijk deze in de bijlagen bij den beschrijvingsbrief waren opgenomen. Ook nu weer werd — al dan niet bedekte — twijfel uitgesproken aan de evenredigheid van nut en kosten van verschillende organen. Daar was eerstens de verificatie-commissie, die de uitgaven ten behoeve der C.Z.C. niet in overeenstemming achtte met het nuttig effect harer bemoeiingen, terwijl *Bakker* in de kosten van de Commissie voor mededeelingen aan de Pers aanleiding vond om naar een specificatie te vragen, zoomede van die der Reorganisatie-commissie. *Pae si*, als voorzitter

van het eerstgenoemde college, wees op deszelfs jeugd en de daarmee gepaard gaande organisatorische voorbereidselen in den vorm van veelvuldige vergaderingen, voorts was haar indertijd opgedragen actie te voeren inzake den veldtocht van Don Quichote tegen tandpasta's. Bakker wilde dit alles in getallen weergegeven zien, maar helaas, de penningmeester, niet verdacht op deze wenschen, had de bescheiden niet bij de hand. Dus hield hij een verhandeling over de wijze waarop alles wat gedeclareerd is in onderdeelen wordt uitgeplozen en in staten vastgelegd. Aldus was het mogelijk (zulks in antwoord op laatstgenoemde's tweede vraag) dat de kosten van vergaderingen van het H.B. voor een speciale aangelegenheid, ten laste waren gebracht van de betreffende commissie waarin het mede zitting heeft, gelijk met de commissie voor reorganisatie van de Mij. het geval was geweest. De voorzitter nam vervolgens de C.Z.C. in bescherming tegen de verificatie-commissie en toonde met cijfers aan, dat de uitgaven ten harer behoeve zich in neergaande lijn bewogen, ondanks de periodieke verhoging van de toelage aan derzelve secretaris.

Nadat voorlezing was gedaan van het accountantsrapport werd Edel van het financieel beheer over het afgelopen jaar gedechargeerd, niet dan nadat de verificatie-commissie „te kort was geschoten in fantasie om haar bewondering” voor zijn „onzelfzuchtig” werk „onder woorden te brengen”. Kan een penningmeester nòg meer verlangen?

De afdelingsverslagen deden niemand naar het woord verlangen en ook de meeste commissie-rapporten gingen zonder slag of stoot onder den voorzittershamer door. Alleen op de Centrale Ziekenfondscommissie hadden eenige leden het voorzien. Berman, ten vorigen jare vol lof over haar toewijding, gispte het gemis aan samenwerking met de gewestelijke commissies, waardoor deze onkundig blijven van wat er elders omgaat, hetgeen tot moeilijkheden leidt bij de onderhandelingen met ziekenfondsen. Ook Flaumenhaft betreurde het dat alles overgelaten moest worden aan de C.Z.C., waardoor de afdelings-commissies niet op de hoogte waren. Paerl verdedigde de C.Z.C. en schreef een en ander toe aan de veelvuldige mutaties in de afdelings-

commissies waardoor de functionarissen bij gemis aan continuïteit niet ingewerkt waren, ongerekend nog de benoeming van voor het werk niet bij uitstek geschikten. De commissie deed haar best om zooveel mogelijk te decentraliseeren, maar zij moest daarbij de algemeene vaste lijnen bewaken. *Stuy*, als voorzitter van de afd. den Haag, miste die vaste lijn; de commissie behandelt elk geval te veel incidenteel, meende hij. Waarop *Paerl* de moeilijkheden schetste, waarvoor de C.Z.C. gesteld werd; de toestanden op ziekenfondsgebied lieten met name in de drie groote steden nog veel te wenschen over, hetgeen zij niet in een handomdraaien kon verbeteren, tenzij men „stukken wilde maken”. Maar dat was niet in het belang van de Mij., noch van de betrokken leden.

Berman, replicerend, wilde de C.Z.C. vaker laten vergaderen met de gewestelijke commissies om deze beter op de hoogte te brengen en te houden, maar *Berkenbosch Berends*, hulde brengende aan de C.Z.C. verweet de laatste dat zij zelfs niet voldoende georiënteerd waren omtrent de toestanden in hun eigen gebied; ook administratief ontbrak er veel. *Van Eupen*, de secretaris der C.Z.C. schreef de tot uiting gekomen klachten ook toe aan de afdelings-commissies, waarvan er meerdere in gebreke bleven met het bijhouden van kaarten en lijsten en het inzenden van de van hen verlangde gegevens. Als men daar niet op de hoogte was, moest men eerst de hand in eigen boezem steken.

Tot slot stak ook de voorzitter zijn hand beschermend over de C.Z.C. uit; zij had naar aanleiding van de verwijten betreffende haar te groote bevoegdheid het roer omgegooid en de afdelingscommissies ingeschakeld. Maar dáár diende thans dan ook het werk in de eerste plaats te worden gedaan en het materiaal verzameld voor de inlichtingen, welke van de C.Z.C. werden verlangd.

Na de pauze hield de voorzitter zijn uitgestelde openingsrede, welke in de eerste plaats een weerklink inhield op de internationale spanning, waaronder de wereld gebukt gaat en de radiorede van de Koningin, als stimulans tot zelfherziening der individuen, memoreerde. Voor het overige was deze allocutie gericht op de sociaal-tandheel-

kundige diligentie der Maatschappij, inzonderheid met betrekking tot het voornaamste, nog te behandelen agenda-punt: de schooltandverzorging, de hoeksteen, waarop de mondverzorging der massa en het behoud van het natuurlijke gebit rustte. Bij het streven om deze sociale voorziening in goede banen te leiden was 's voorzitters hoop gevestigd op materielen steun van de overheid, althans administratieve hulp der autoriteiten. Mocht deze hoop voorshands ijdel blijken, dan was het de taak om te bevoegder plaatse de oogen te openen voor den gebrekkigen gebitstoestand van het schoolkind, de voorziening waarin als elementaire factor bij de bevordering der volksgezondheid diende te worden erkend.

Intusschen was nogal veel tijd gemoeid met de periodieke verkiezingen, welker uitslag een bevestiging opleverde van de bestaande bezetting; zowel de aftredende leden van het H.B., als de voorzitter van het Steunorgaan en de leden der C.Z.C. worden in hun respectieve functies herkozen, terwijl laatstgenoemde commissie met een lid werd uitgebreid, waarvoor *Spoorenberg* werd uitgeverd.

Het daarna aan de orde zijnde H.B.-voorstel tot wijziging van art. 2 van de Statuten, waarbij meer dan tot dusver de doelstelling der Mij. in bijzonderheden wordt omschreven, deed *van Hasselt* de vraag stellen of het wel op den weg der moederlandsche organisatie lag om haar bemoeiingen ook uit te strekken tot de overzeesche gewesten. Er bestond in Oost-Indië ook een organisatie der tandartsen van verwante strekking en het leek hem niet gewenscht om in derzelfer werkingsfeer te treden. Bovendien stuitte, zoo meende hij, de „bevordering van een goede mond- en tandhygiëne” voor een bevolking der overzeesche gewesten van 70 millioen toch wel op eenige bezwaren, die hem aan wat meer ingetogenheid boven deze welhaast oeverlooze doelstelling de voorkeur deed geven. De voorzitter verdedigde een en ander op historische gronden; het had altijd in de statuten gestaan en daarom had men bezwaar gevoeld om deze redactie prijs te geven. En ten slotte was het grootste contingent indische tandartsen hier te lande opgeleid, weshalve men de door hen uitgeoefende tandheekkunde

hoopte te doen profiteeren van de maatregelen, door de Mij. voorgestaan, hetgeen allicht gelegenheid schiep tot overleg met onze collega's aan de andere zijde van den evenaar. Overigens was er nog West-Indië en uiteindelijk berustten alle bestemmingen, de koloniën betreffende, op het Departement in den Haag. Nadat nog bij Paesi en Wagenaar door den voorzitter eener en Sanders anderzijds taalkundige begripsontwarring was geschied nopens tandheelkunde en tandheelkunst, (tot de uitoefening waarvan de tandarts wettelijk bevoegd is), werd het voorstel aangenomen.

Hierna deed de voorzitter nadere mededeelingen omtrent de herdenking van het 25-jarig bestaan der Mij. en de wijze waarop in samenwerking met de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen en het Ned. Tandheelkundig Genootschap op 18, 19 en 20 Mei a.s. te Amsterdam dit jubileum zal worden gevierd. Aan de samenstelling van een gedenkboek, dat aan alle leden zal worden toegezonden, werd reeds hard gewerkt. Vermeld zij, dat de beide eerste dagen aan wetenschappelijke verhandelingen zullen zijn gewijd en de laatste dag de officiële herdenking zal plaats hebben. De milddadigheid door meerdere jubileerende collega's ten toon gespreid, zal ook door de Mij beoefend worden bij die gelegenheid en zoo kan het Steunfonds te zijner tijd rekenen op een schenking in, wat de praeses noemde „sprekende” cijfers. Welk vooruitzicht Bruske reeds nu tot een vreugdekreet verleidde!

Na dezen blik in een feestelijk verschiet keerde de vergadering terug tot de ernst des schooltandheelkundigen levens, waarbij de critiek meteen vaardig werd. Gelijk het programma vermeldde bestond het onderwerp uit drie gedeelten: eerstens het H.B.-voorstel tot samenwerking op het gebied der schooltandverzorging met de Ned. Ver. voor Sociale Tandheelkunde en Het Ivoren Kruis; voorts waren hieraan toegevoegd een concept-handleiding voor de schooltandverzorging en een ontwerp-instructie voor den schooltandarts.

Het begon al met een voorstel van orde om aan de behandeling van de aanbevolen samenwerking een bespreking van de handleiding en van de instructie vooraf te doen gaan, omdat, naar Paesi toelichtte, deze de basis moesten

vormen van die samenwerking. Eerst diende men de richtlijnen vast te stellen, langs welke met een organisatie van leeken kon worden te werk gegaan. De voorzitter betoogde, dat de Mij. ten aanzien van de voorgestelde samenwerking reeds moreel gebonden was, aangezien deze in feite al bestond. Nadat de Directeur-Generaal van de Volksgezondheid reeds te Hilversum den wensch had uitgesproken naar meer eenheid tusschen de verschillende organisaties op sociaal-tandheeskundig terrein, was van overheidswege een te verleenen subsidie uit het Prophylaxefonds daarvan afhankelijk gesteld. De grondslag voor deze samenwerking was gelegd door de vorming van een „Centrale Raad” uit de drie organisaties, waarin elk met twee afgevaardigden zitting had. Voorloopig zou dit college zich alleen bezig houden met aangelegenheden, de schooltandverzorging betreffende. Deze vorm van collaboratie voldeed aan den wensch der Regeering en ook aan de behoeften der Mij. voor wat betreft een gemeenschappelijk optreden naar buiten. Het beginsel der samenwerking was niet afhankelijk van de aan te geven richtlijnen; deze waren al naar de eischen van het oogenblik weer te wijzigen. P a e s i bleef op zijn stuk staan; hij achtte het onjuist, dat de Mij. al moreel gebonden zou zijn vóór het besluit tot samenwerking was genomen en drong er op aan de „handleiding” eerst onder de loupe te nemen.

De voorzitter stelde daar weer tegenover, dat een afwijzende houding van de Mij. alleen tot gevolg zou hebben gehad dat deze sociale aangelegenheid buiten haar om zou zijn geregeld, terwijl thans de Mij. algeheel was ingeschakeld; met de participatie stond of viel het subsidie uit het Prophylaxefonds. De Mij. kòn zich niet afzijdig houden, daar het praktische werk toch door haar leden moest worden verricht. De praeses legde ter geruststelling er nog den nadruk op, dat de gevraagde principieele beslissing niet de automatische goedkeuring van „handleiding” en „instructie” insloot; eenmaal het beginsel der samenwerking aanvaard, was er nog wel tijd om een en ander à tête reposée nader te bekijken. N o r d viel den voorzitter bij; de gevraagde samenwerking kon fatsoenshalve al niet geweigerd worden.

Schooltandverzorging was urgent en daarom alleen al konden wij ons er niet buiten houden en hij zag geen enkele grond, waarop het voorstel kon worden afgewezen; deden wij niet mee dan werd de zaak eenvoudig buiten ons om geregeld!

Ten slotte wilde Sanders tegemoet komen aan Paesi's bezwaren, door voorloopig te besluiten in den zin, door het H.B. gewenscht en de definitieve samenwerking voor te behouden tot de richtlijnen door de algemeene vergadering zullen zijn vastgesteld. Onder deze restrictie werd toen het voostel aangenomen.

Thans kwamen de concept-handleiding en instructie aan de beurt. Was het met het zoojuist aanvaarde principe niet vlot gegaan, voor deze in de bijlagen afgedrukte stukken kwamen van meerdere zijden de bedenkingen los Wagenaar onthulde, dat de afd. Amsterdam er zich maar „matig” mee kon vereenigen en laakte het, dat de afdelingen de concepten niet in details hadden kunnen bestudeeren. Berman critiseerde zoowel de voorschriften als den stijl waarin zij waren vervat en Paesi verklaarde de handleiding onvolledig en daardoor onbruikbaar. Hij somde een lange lijst van punten op, waaromtrent in den inhoud niet was voorzien en zonder welke den leden de basis ontbrak om een schooltandheelkundigen dienst te organiseeren. Anderzijds maakte E le m a bezwaar tegen de overdreven detailleering der instructie, die het gebruik van met name genoemde materialen voorschreef.

Tegen deze welhaast vernietigende critiek nam K r a n e n b u r g de aangevochten werkstukken van de centrale commissie voor schooltandverzorging in bescherming. Hij schetste, hoe na de ineenstorting der schooltandverzorging onder het hakmes der bezuiniging, het particuliere initiatief trachtte een en ander zoo goed mogelijk te redden; hoe daarbij door gebrek aan samenwerking tusschen de sociaal-tandheelkundige organisaties moeilijkheden ontstonden, welke ten slotte deden zoeken naar convergentie der diverse bemoeiingen. Het gevolg hiervan was geweest een zoeken naar de punten waaromtrent eenheid van inzichten bestond. Als zoodanig waren de handleiding en de instructie ontstaan en mocht hun

praktische waarde niet worden verkleind. Er kon nog alles aan veranderd en toegevoegd worden; zij hadden niet de pretentie volledig te zijn, noch volmaakt van vorm, maar er mocht niet onbillijk over worden geoordeeld. Zij getuigden van werkelijkheidszin en waren opgesteld aan de hand van de praktijk en de ervaring, opgedaan in verschillende plaatsen en gewesten. De commissie verwachtte slechts dat beide concepten als basis voor verdere uitwerking zouden worden gebruikt.

Intusschen achtte Nord de algemeene vergadering niet de geschikte plaats om de concepten in onderdeelen te behandelen en stelde daarom voor het betreffende punt van de agenda af te voeren en het H.B. te machtigen de concepten opnieuw in studie te geven bij de centrale commissie, ten einde op korten termijn met een uitgewerkt project voor den dag te komen. De voorzitter sloot zich hierbij aan; hij zegde behandeling in de afdeelingen toe en verklaarde de commissie ontvankelijk voor alle op- en aanmerkingen welke te harer kennis zouden worden gebracht. Opdat deze nog beter rekening zou kunnen houden met de uiteenlopende behoeften en eischen, als gevolg van plaatselijke en gewestelijke omstandigheden, stelde hij voor de commissie uit te breiden met twee in deze materie ervaren leden, waarvoor Paesi en Scherphuis bereid gevonden werden. Nadat Sanders de commissie nog op het hart gebonden had den vorm van haar voorstellen niet een zwakke plek te laten blijven, omdat het prestige der Mij. zulks niet gedoogde, werd deze aangelegenheid afgehandeld. En met het vragen-kwartiertje, waarvan te dezer plaatse helaas geen verslag kan worden gedaan, was daarna ook de agenda weldra ten einde.

B.